

is “ Illegally Migrant Workers” and the problems they created and this situation increases the present problems adding a new and different dimension to the employment problems in our country today.

KÜRESEL GERÇEKLERLE TÜRKİYE’DE YABANCI KAÇAK İŞÇİ

SORUNU:

BOYUTLARI VE SONUÇLARI

Özlem İŞİĞİÇOK*

ÖZET

Dünyada milyonlarca insan, çok değişik nedenlerle, ülkelerini yasal ya da yasal olmayan yollardan terk etmektedir. Bir başka deyişle, göç olgusu ve sonuçları, geçmişte olduğu gibi, günümüzde de en önemli küresel gerçeklerden birini oluşturmaktadır. Bu olgunun önemli sonuçlarından biri de yabancı kaçaklar ve bu kaçakların istihdamından kaynaklanan sorunlardır. Bu sorunlar, tüm ülkeleri olduğu gibi, ülkemizi de son derece olumsuz yönde etkilemektedir. Bir başka deyişle, günümüzde ülkemizde yaşanan istihdam sorunlarının bir boyutunu da; “Yabancı Kaçak İşçiler” ve yarattıkları sorunlar oluşturmakta, bu durum da , ülkemizdeki mevcut istihdam sorunlarına, yeni ve farklı bir boyut kazandırmak suretiyle; varolan sorunları daha da derinleştirmektedir.

ABSTRACT

Millions of people in the world have been leaving their country due to various reasons with legal or illegal ways. In the other words, migration phenomenon and its results are one of the most important global facts nowadays as they were in the past. Among the important results of this phenomenon are the problems caused by illegally migrant workers and their employment. These problems have been extremely affecting our country as well as all the other countries. In the other words, one dimension of the employment problem in our country today

GİRİŞ

Günümüzde yaşanan en önemli uluslararası sorunlardan biri de; milyonlarca insanın, değişik nedenlerle, doğdukları ülkeleri terk ederek yasal veya yasal olmayan yollardan başka ülkelere göç etmeleridir. Kuşkusuz bu durum beraberinde pek çok sorun getirmektedir. Nitekim, 101 ülkenin desteğiyle görev yapan ve merkezi Cenevre’de bulunan Uluslararası Göç Örgütü’nün (IOM), 2002 ve 2003 yılları için hazırlamış olduğu Dünya Göç Raporu’na göre; dünya nüfusunun % 2,5’i, bir başka deyişle; her 35 kişiden biri göçmen durumundadır. Uluslararası Çalışma Örgütü’ne (ILO) göre, dünyada göçmen işçi ve aile sayısı 120 milyona ulaşmış bulunmaktadır. Bu nedenle geçmişte olduğu gibi, günümüzde de göç olgusu, özellikle de yasal olmayan yollarla gerçekleşen kaçak göç ve bu göçün yol açtığı yabancı kaçak işçilik olgusu; alınan çeşitli önlemlere rağmen son derece önemli bir uluslar arası sorun olarak varlığını sürdürmektedir.

Uluslararası alanda son derece ciddi boyutlara ulaşan ve önemli sorunlara yol açan bu konu, ülkemiz açısından da büyük bir sorun kaynağıdır. Bu nedenle, günümüzde ülkemizde yaşanan istihdam sorunlarının bir boyutunu da; “Yabancı Kaçak İşçiler” ve yarattıkları sorunlar oluşturmakta; bu durum da , ülkemizdeki mevcut istihdam sorunlarına, yeni ve farklı bir boyut kazandırmak suretiyle; varolan sorunları daha da derinleştirmektedir. Nitekim; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın, son verilerine göre, ülkemizde çalışan yabancı kaçak işçi sayısının bir milyonu aştığı tahmin edilmekte, bu sayının faal nüfusumuzun yaklaşık olarak, % 4.3’üne ulaştığı belirtilmektedir. Oysa, ülkemiz yakın bir geçmişe kadar, başta Almanya olmak üzere; bir çok Batı Avrupa ülkesine göç veren bir ülkedir. Ancak, bu durum, 1990’lı yıllardan itibaren değişmeye başlamış ve bu tarihten sonra ülkemiz, bazı akademisyenlerin de belirttiği gibi, adeta “yabancı kaçak işçi cennetine” dönüşmüştür. Nitekim, 27.02.2003 tarihinde bu sorunların aşılması ve bu konudaki karışıklıkların ortadan kaldırılması amacıyla, özellikle de Avrupa Birliği’ne (AB) tam üyelik sürecinde, uyum çalışmaları

* Yrd. Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi, İ.İ.B.F., Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü.

kapsamında 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun kabul edilerek 06.09.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bu çalışmanın amacı; bir istihdam sorunu olarak Türkiye’de yabancı kaçak işçi sorununu incelemektir. Bu amaçla, yabancı kaçak işçilik, kavram, nedenleri, Dünya Göç Raporları sonuçları ile Uluslararası Çalışma Örgütü verileri ışığında, ülkemizde ulaştığı boyutlar ve sonuçları bakımından, 06.09.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun’un öngördüğü yabancı kaçak işçi sorunu ile mücadeleye yönelik önlemler çerçevesinde irdelenecektir.

A) YABANCI KAÇAK İŞÇİ KAVRAMI

Yabancı kaçak işçi kavramı, çeşitli şekillerde tanımlanabilmektedir. Bu tanımlardan birine göre; yabancı kaçak işçi; bir ülkeye resmi veya gayri resmi yollardan giriş yapıp, ülkede süreli veya süresiz kalan, çalışmaları ve/veya ikametleri ilgili kamu kurum veya kuruluşlarına bildirilmemiş bireylerdir (Karadeniz, 2001:9).

Bir başka tanıma göre ise; yabancı kaçak işçi, bulunduğu ülkeye vatandaşlık tabiiyeti ile bağlı olmadan, mevcut yasal düzenlemelere uygun oturma, çalışma veya konaklama izni bulunmayan bireydir (ÇSGB, 2004:7). Kuşkusuz her iki tanımda da vurgulanan ve dikkat çeken en önemli nokta; bu söz konusu bireylerin, buldukları ülkenin vatandaşı olmayıp buldukları ülkeye resmi veya gayri resmi yollarla girmiş; oturma, konaklama, ve çalışma izinleri bulunmadığı halde o ülkede yaşayan ve çalışan bireyler olmalarıdır.

Diğer taraftan konuya Türkiye boyutuyla yaklaşıldığında ise; ülkemizde yabancı kaçak işçilerin son derece karmaşık bir tablo oluşturmaları nedeniyle kavramın tanımlanması anlamında gruplandırmalara da rastlanılmaktadır (Ebert, 1995:11). Bir başka deyişle; ülkemizde bulunan, mevcut yasal düzenlemelere göre oturma ve çalışma izni olmadığı halde, herhangi bir şekilde formel ya da enformel sektörde çalışan yabancılar, kaçak işçi konumundadır. Bununla birlikte, daha detaylı bir inceleme yapıldığında; ülkemizdeki yabancı kaçak işçilerin bir kısmının pasaport, oturma ve çalışma izni gibi bazı resmi belgeleri olmadığı gibi, bazılarının ise, eksik veya yasal süresi dolmuştur. Bu nedenle, ülkemizde yabancı kaçak işçiler, sahip oldukları

bir takım özellikleri dikkate alınarak gruplandırılarak tanımlanmıştır (Ebert, 1995:10-11). Bu bakımdan ülkemizdeki yabancı kaçak işçilere ilişkin belli başlı beş gruptan söz edilmektedir. Bunlar:

1- Ülkemize girişleri yasal, buna karşılık, çalışmaları yasa dışı olanlar : Bu gruba girenler; ülkemize yasal yollardan girmelerine, yasal bir biçimde yaşamalarına (vize süresi içinde) rağmen kaçak çalışan yabancılardır. Nitekim, ülkemize turist kimliği ile resmi giriş yapanların bir kısmı gerçekte turist olmayıp, ülkemize çalışmak amacıyla gelenlerden oluşmaktadır.

2- Ülkemize tamamen yasa dışı yollardan giriş yapmış ve ülkemizde yasa dışı kaçak olarak çalışanlar : Bu gruptakiler, ülkemize vizesiz ve kaçak olarak giriş yapmış yani ülkemize tamamen yasa dışı yollardan giriş yapan ve hiçbir kaydı bulunmayan yabancı kaçak çalışanlardır.

3- Ülkemize yasal yollardan giriş yapan, Türk Vatandaşlığına geçmek için müracaat etmiş olup da cevap bekleyen ve İkamet Tezkeresi ile oturanlar : Bu gruptakiler ise, ülkemize Türki Cumhuriyetlerinden, Afganistan’dan, Doğu Türkistan’dan veya Bulgaristan’dan gelen Türk kökenli yabancı veya soydaşlarımızdır. Bu kişiler, ilgili mercilere başvurularını yapmış ve sonuç beklerken kaçak olarak çalışmaktadır.

4- Ülkemize yasal yollardan giriş yapmış ve bir başka ülkeye geçmek/sığınmak isteyenler : Bu gruptakiler ülkemize yasal yollardan giriş yapmış olmalarına rağmen amaçları bir başka ülkeye gitmektir. Yani ülkemizi transit geçiş amacıyla kullanmakta ve ülkemizde bir süre kalıp, kaçak olarak çalışmaktadırlar

5- Ülkemizde mülteci olarak yaşayan ve çalışanlar : Bu grupta yer alan bireyler ise, yabancı bir ülkenin vatandaşı olup, o ülkeden resmi izin almadan ülkelerini terk ederek ülkemize sığınan, iltica talebinde bulunan ve bu arada kaçak olarak çalışan yabancılardır.

Kuşkusuz bu tür çalışanların dahil oldukları gruplar kadar önemli bir diğer nokta da, bu sorunun ortaya çıkmasına yol açan nedenlerdir. Bu bakımdan sorunun nedenlerinin de irdelenmesi son derece önem arz etmektedir.

B) YABANCI KAÇAK İŞÇİ SORUNUNUN NEDENLERİ

Yabancı kaçak işçiliğe yol açan nedenler çok ve çeşitlidir. Tarihsel süreç içerisinde, bu sorunun ortaya çıkışı ve gelişmesinde; ekonomik, sosyal ve siyasal pek çok faktörün etkisi olduğu bilinmektedir. Nitekim, son yıllarda özellikle, komşu ülkelerde yaşanan büyük siyasi ve ekonomik krizler ile 1980'lerden itibaren giderek hız kazanan küreselleşme sürecinin yarattığı değişim, ülkemizde de yabancı kaçak işçi sorununu arttıran en önemli faktörler olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, genelde bu sorunun yaşandığı tüm ülkelerde sorunun kökeninde, göç olgusu ve gerçeğinin yattığına işaret edilerek, özellikle bu olgunun nedenleri incelenirken, göç olgusunun irdelenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Gençler, 2000:28-30). Nitekim, tarihsel süreç içerisinde, yabancı kaçak işçi sorunu incelendiğinde, bu sorunun bireylerin ait oldukları ülkeleri çeşitli nedenlerle terk etmelerinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bakımdan; bu sorunun nedenleri incelenirken, öncelikle tarihsel süreç içinde hep var olagelmış göç olgusu ve bireyleri göç etmeye iten nedenlerin incelenmesi gerekmektedir.

Bireyleri göç etmeye iten temel faktörler ise; önem derecesine göre, savaşlar, dini, kültürel, ekonomik, siyasi ve ailevi nedenler olarak sıralanmaktadır (Gençler, 2002:28). Bununla birlikte; bu temel faktörleri, bireylerin geldikleri ülkelerin içinde bulunduğu olumsuz ekonomik, sosyal ve siyasal koşullar ile gittikleri ülkenin göreceli koşulları olmak üzere; belli başlı iki başlık altında toplayarak da incelemek mümkündür (Karadeniz, 2001:12). Bu koşulları; itici ve çekici faktörler olarak da nitelendirmek yanlış olmayacaktır. Bilindiği gibi, insanlık tarihi, bu itici ve çekici faktörlerin etkisi ile yapılan nice göçe sahne olmuş ve olmaktadır. Bu bakımdan, yabancı kaçak işçi sorununun kökeninde de bu itici ve çekici faktörlerin varlığı yadsınamaz bir gerçek olarak görülmekte ve bu faktörleri daha ayrıntılı incelemeyi gerekli kılmaktadır.

1-Yabancı Kaçak İşçilerin Geldikleri Ülkelerdeki Koşullar : (İtici Faktörler)

Yabancı kaçak işçi sorununun en önemli nedenleri, yabancı kaçak işçilerin kendi ülkelerinin içinde bulunduğu olumsuz ekonomik, sosyal veya siyasal koşullardır. Bu koşullar da; ekonomik, sosyal veya siyasal

kökenli krizler, savaşlar, v.b. gibi, bir çok olumsuz faktörün etkisiyle ortaya çıkmaktadır.

Nitekim; son yıllarda bir taraftan, eski Sovyetler Birliği, Balkanlar ve Doğu Avrupa'daki gelişme ve değişimler, diğer taraftan, İran'da dini-siyasi bir rejimin kurulması, Irak, İran, Afganistan ve Suriye'de yaşanan siyasi belirsizlikler ile birlikte demokratik özgürlüklerin olmayışı ve nihayet son olarak da Kafkaslar'da ortaya çıkan bölgesel çatışmalar, bu ülkelerde yaşayan bir çok insanın, yasal veya yasadışı yollardan, ülkemize gelmesine yol açmıştır (Ekin, Kasım 2001:13).

2-Yabancı Kaçak İşçilerin Gittikleri Ülkelerdeki Koşullar : (Çekici Faktörler)

Yabancı kaçak işçi sorununun ikinci önemli nedeni ise; bu işçilerin gitmeyi tercih ettikleri ülkelerin içinde bulunduğu koşullardır. Kendi ülkelerinde zaten, ekonomik veya siyasi istikrarsızlık, kriz, işsizlik veya savaş gibi, çok çeşitli ve karmaşık ekonomik, sosyal ve siyasal kökenli sorunlar yaşayan ve bunalan bu kişiler, diğer ülkeleri adeta fırsat ülkesi olarak görmekte, daha iyi yaşam standardına ulaşmak ümidiyle, yasal veya yasal olmayan yollardan başka ülkelere gitmektedirler. Hatta bu uğurda bir çoğu, yasal olmayan ve son derece tehlikeli yolları seçmeleri nedeniyle, gitmeyi amaçladıkları ülkelere varamadan yollarda çok acı bir şekilde can vermektedir.

Nitekim, son yıllarda ülkemizde de, bu sorunu yaşayan diğer ülkelerde olduğu gibi, yasal veya yasal olmayan yollarla gelen yabancı kaçak işçi sayısı hızla artmış ve artmaktadır. Bu bakımdan ülkemiz için "yabancı kaçak işçi cenneti" nitelmesi yapılmaktadır (Ekin, Kasım 2001:13). Yabancı kaçak işçilerin büyük bir kısmı, örgütlü insan tüccarları tarafından ülkemize getirilmiş ve daha sonra bu kişiler kayıt dışı sektörde çalışmaya başlamıştır.

Komşu ülkelerden gelen bu yabancı kaçak işçilerin ülkemize geliş nedenleri incelendiğinde; bu kişilerin kendi ülkelerinde iş bulamamaları, yani işsizlik sorunu ile; kendi ülkelerinde çalışma şansı bulanların ise; emekleri karşılığında elde ettikleri gelirlerle temel ihtiyaçlarını bile karşılayamıyor olmaları en belirgin faktörler olarak dikkati çekmektedir. Bir başka deyişle; diğer faktörler içinde, özellikle ekonomik nedenlerin ön plana çıktığı görülmektedir (Lordoğlu, Kasım

2002/Şubat 2003:31). Bununla birlikte; gelinen ülkedeki olumsuz ekonomik koşulların yanı sıra; komşu ülkelerdeki savaş, siyasi kriz, v.b. gibi olumsuz sosyal ve siyasal koşullar ile bir başka ülkeye transit geçiş esnasında, ülkemizde kalınan sürede çalışmanın da .yaygın bir şekilde yabancı kaçak işçiliğe yol açtığı bilinmekte ve 1980'li yıllardan itibaren hız kazanan küreselleşme süreci ile bu sürecin yarattığı değişim ve dönüşümlerinde bu sorunu giderek arttırdığı görülmektedir.

C) GÜNÜMÜZDE DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE YABANCI KAÇAK İŞÇİ SORUNU VE BOYUTLARI

101 ülkenin desteğiyle görev yapan ve merkezi Cenevre'de bulunan Uluslararası Göç Örgütü (IOM), 2002 ve 2003 yılları için hazırlamış olduğu Dünya Göç Rapor'larında, göç konusuna dikkat çekmiş ve dünya nüfusunun % 2,5'i, yani bir başka deyişle, her 35 kişiden birinin göçmen olduğunu vurgulamış, bu sayının 2050'de 230 milyona yükselmesinin beklendiğini belirtmiştir (www.turk.internet.com/haber).

Resmi ve kaçak yollardan göç hareketlerinin nasıl bir gelişme izlediği, göçün nedenleri, göçmenlerin yapısı, yasal durumları, göç edilen ülkeye uyumları gibi çeşitli konuların ele alındığı Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM), 2003 yılı Dünya Göç Raporu'nda yer alan bazı istatistiklere göre, dünya çapında göçmen sayısı 1965 yılında 7 milyon iken, 1985 yılında 105 milyon olmuş, günümüzde ise bu sayı, 175 milyona ulaşmış bulunmaktadır. Bir başka deyişle Rapor'a göre, halen 175 milyon insan, yaşadığı ülkenin uyruğuna geçmeksizin, göçmen statüsü ile yabancı bir ülkede yaşamını sürdürmektedir. Bu bakımdan, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), göç olgusunu modern yaşamın en sorunlu öğelerinden biri olarak değerlendirmektedir (www.almanyayagoc.com).

Gelişmiş ülkelerde her 10 kişiden biri göçmen iken, gelişmekte olan ülkelerde ise; her 70 kişiden biri gelişmiş ülkelere göç etmektedir. Gelişmiş ülkeler, her yıl ortalama 2,3 milyon göç almakta, bu da gelişmiş ülkelerin nüfus artışının 2/3'üne karşılık gelmektedir. Haziran 2003 tarihi itibarıyla, göçmenlerin 56 milyonunun Avrupa, 50 milyonunun Asya ve 41 milyonunun Kuzey Amerika'yı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Buna karşılık, en fazla göç alan Avrupa ülkesinin ise; yasal

göçmen sayısı 7,3 milyona ulaşan Almanya olduğu belirtilmiştir (www.almanyayagoc.com).

2003 yılı Raporu'nda dikkat çekici bir başka nokta ise; kaçak göçmenlerin büyük çoğunluğunun erkeklerden oluşması, buna karşılık kaçak göçmen kadın sayısının da her geçen gün artmasıdır. Bu durumda da aile birleşimi amacının yanı sıra, artık kadınların da erkekler gibi, ailelerine maddi destek sağlamak için başka ülkelere göç etmekte olduğunu göstermektedir (www.turk.internet.com/haber). Bununla birlikte; Rapor'da bu kadınların büyük bir kısmının kadın ticareti yapan uluslararası şebekelerin ağına düştüğüne de dikkat çekilmektedir. Yine, Rapor'da önemle ele alınan ve eleştirilen konulardan bir diğeri de; kaçak yollardan insan taciri şebekelerince gerçekleştirilen göç olgusudur. Nitekim, Rapor'da dünya çapında kaçak göçmen sayısının 2 milyon civarında olduğu belirtilmektedir (www.turk.internet.com/haber).

Diğer taraftan, Uluslar arası Çalışma Örgütü'nün (ILO) verilerine göre ise; dünyada göçmen işçi ve aile sayısı 120 milyona ulaşmış bulunmakta ve bu sayının önümüzdeki 25 yıl içinde iki katına çıkacağı tahmin edilmektedir (Hürriyet Gazetesi,16.12.2004:11). ILO'ya göre Türkiye, 2000-2003 yılları arasında gelen ve yakalanan yaklaşık 300 bin kaçak göçmen sayısı ile bu sorunla karşılaşan ülkeler arasında en üst sıralarda yer almaktadır (Hürriyet Gazetesi,16.12.2004:11).

Uluslar arası alanda ciddi boyutlara ulaşan ve küresel iş piyasalarını tehdit eden bu konu, ülkemiz açısından da son derece önemlidir. Nitekim Uluslararası Çalışma Örgütü de bu soruna dikkat çekerek, ülkemizin bu sorunu yaşayan ülkeler sıralamasında üst sıralarda yer aldığını belirtmiştir. Bu bakımdan, günümüzde ülkemizde yaşanan ve iş piyasalarını olumsuz yönde etkileyen sorunların bir boyutunu da, hiç kuşkusuz, "Yabancı Kaçak İşçiler" ve yarattıkları sorunlar oluşturmaktadır. Bu durum da, ülkemizdeki mevcut istihdam sorunlarına yeni ve farklı bir boyut kazandırmak suretiyle; varolan sorunları daha da derinleştirmektedir.

Oysa bilindiği gibi, ülkemiz yakın bir geçmişe kadar, başta Almanya olmak üzere; bir çok Batı Avrupa ülkesine emek göçü vermekteyken, bu durum 1990'lı yıllardan itibaren değişmeye başlamış ve son yıllarda ülkemizde de yabancı kaçak işçi sayısı giderek artmıştır. Nitekim bu durum bazı araştırmacılar tarafından ülkemizin de daha

önce Yunanistan, Portekiz, İspanya gibi ülkelerin geçtiği süreçten geçmekte olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Hürriyet Gazetesi Pazar Eki, 03.08.2003:6 ve Hürriyet Gazetesi, 16.12.2004:11). Bu söz konusu ülkeler, 1960'larda göç verirken Avrupa Birliği üyeliği sonrasında göç alan ülkelere dönüşmüşlerdir. Ülkemiz de 1960'lar da batılı ülkelere işçi gönderen bir ülke iken, 1980'lerden sonra göç alan ve Batıya giden göçmenlerin transit geçtiği bir ülke durumuna gelmiştir.

Diğer taraftan ülkemizde bu sorunun etkileri, 1989 ve 1990 yıllarına kadar sınırlı kalmıştır. Bir başka deyişle, yabancı kaçak işçilik, ülkemizde, 1990'lı yıllardan itibaren etkisini daha fazla hissettirerek, giderek kayıt dışı istihdam sorunu haline dönüşmüştür. Nitekim, 1990'lı yıllardan itibaren bir taraftan işgücü maliyetlerindeki artış, diğer taraftan eski Sovyetler Birliği ile Orta ve Güney Avrupa ülkelerinde yaşanan ekonomik ve siyasal dönüşümler, bu sorunu giderek arttırmıştır (Koç,1999: 2). Ülkemizde yabancı kaçak işçiliğe yol açan nedenleri daha da çoğaltmamız mümkündür. Bununla birlikte; son yıllarda özellikle iki önemli nedenin ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlardan ilki ve en önemlisi; ülkemizin sahip olduğu coğrafi konumudur. İkincisi ise; özellikle günümüzün son derece önemli ve dramatik bir gerçeği olan "insan ticareti" dir. Bir başka deyişle; ülkemiz bir taraftan coğrafi konum itibariyle, doğu ile batı arasında son derece stratejik bir köprü konumuna sahip olması; diğer taraftan da günümüzde, dünya küresel iş piyasalarını tehdit eden ve insanlık dışı bir sorun olan "insan ticareti" nin etkisiyle; ciddi sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır.

1993 yılı başlarında yapılan bir tahmine göre; ülkemizde çoğu İranlı olmak üzere yaklaşık 2 milyon yabancı kaçak işçi bulunmaktadır ve bunların bir kısmının ülkemize sahte vizelerle girdiği beyan edilmiştir (Ekin, 2000:269). Diğer taraftan, bazı denizcilik işletmelerinde Ukraynalı ve Endonezya'lı işçilerin; Doğu Karadeniz'de de; Rus işçilerin çay fabrikalarında çalıştığı ifade edilmiştir. Yine bir başka iddiaya göre de; Bulgar, Romen ve Polonyalı işçiler turist vizesi ile gelmekte ve kaçak olarak inşaat, dokuma, dericilik ve otel işyerlerinde istihdam edilmektedir. 1994 yılında ise; Romanya, Bulgaristan, Rusya ve Azerbaycan'dan gelen yabancı kaçak işçilere Cezayir, Filistin ve bazı Ortadoğu ülkelerinden ve hatta Afrika'nın bazı ülkelerinden sayıları giderek artan yabancı kaçak işçinin eklendiği belirtilmiştir. Buna

karşılık, o yıllara ait bu konu da yapılmış bir inceleme dışında resmi ve bilimsel verilere dayanan bir başka araştırma bulunmamakta, hatta kamu organlarının bile bu konudaki bilgilerinin son derece sınırlı olduğu bilinmektedir (Ekin, 2000:269).

Günümüzde ülkemizde 600 bin ile 1,5 milyon arasında İranlı'nın bulunduğu tahmin edilmekte; bunun yanı sıra, Afganistan, Pakistan, Irak ve bazı Afrika ülkelerinden özellikle de Nijerya'dan ülkemize kaçak giriş yapanların dikkat çekici bir yoğunluğa sahip olduğu görülmektedir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla, yüz binlerce insan ülkemize gelmiştir. Bunun yanı sıra, ülkemize sığınmak üzere giriş yapıp daha sonra ülkelere dönmeyen Bulgaristan, Yunanistan, Kırım ya da Kafkasya'dan pek çok Türk soylu yabancı uyruklu birey de halen ülkemizde yaşamakta ve çalışmakta olup, bunların bir kısmının ülkemizde bulunması ve çalışması yasal olmasına rağmen, bir kısmının ise, kimlikleri dahi tespit edilememektedir. Tüm bunlara ek olarak, ülkemize, Filipinler'den, Güney Kore'den ve Afrika ülkelerinden de, özel olarak kaçak yabancı işçi getirilerek çalıştırıldığı bilinmektedir (www.hakis.org.tr).

Yine bu konu ile ilgili yukarıdaki benzer sonuç ve değerlendirmeleri İstanbul Ticaret Odası (İTO) tarafından yapılan bir araştırma sonuçlarında da görmek mümkündür (Hürriyet Gazetesi,16.12.2004:11). Nitekim, Kaçak Göç Raporu adı verilen söz konusu araştırma sonuçlarına göre; tahminen ülkemize her yıl, yaklaşık 200-300 bin kaçak göçmen giriş yapmakta ve bunların yaklaşık yarısı başka bir ülkeye geçmeksizin ülkemizde yasa dışı çalışmaktadır. Bu kaçak göçmenlerin ancak yarısının güvenlik güçleri tarafından yakalanabildiği belirtilen Raporda, göç akımının büyük bir kısmının Irak, Afganistan, Pakistan ve İran'dan gelmekle birlikte; özellikle son sekiz yılda Romanya, Ukrayna, Rus Federasyonu, Bangladeş ve Gürcistan'dan da önemli ölçüde göçmenin ülkemize giriş yaptığı belirtilmektedir.

Buna karşılık; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın, son verilerine göre, ülkemizde çalışan yabancı kaçak işçi sayısının bir milyonu aştığı tahmin edilmekte, bu sayının da faal nüfusumuzun yaklaşık olarak, % 4.3'üne ulaştığı belirtilmektedir (www.calisma.gov.tr). Diğer taraftan yabancı kaçak işçilere ilişkin gerçek rakamın bu tahmin edilenden çok daha fazla olduğu da çeşitli çevrelerce ileri sürülmektedir.

Bu durum, ülkemizde, hemen her gün yazılı ve sözlü basın araçlarına konu olmakta, alınan çeşitli önlemlere rağmen, ne yazık ki büyük boyutlara ulaşmış bulunmaktadır.

Bu söz konusu veriler ışığında ülkemizde, son yıllarda yaşanan bu sorun ile ilgili olarak bazı temel noktaları ise şu başlıklar altında toplayarak incelemek mümkündür: (Ekin, 2001: 13-14).

a) “Avrupa Birliği (AB) ülkelerine yönelik deniz ve karayolu ile yapılan yasadışı göçte Hindistan, Pakistan, Afganistan, Bangladeş, Filistin, Irak, İran’dan gelenler önemli bir yer tutmaktadır.

b) Karayolu ile yasadışı göç, Türkiye üzerinden özellikle Yunanistan ve kısmen de Bulgaristan’a yönelirken, deniz yolu ile göç, “köle gemileri” ile Fransa’ya kadar uzanmakta; bu arada da ağırlıklı olarak Yunanistan, İtalya, Malta, Güney Kıbrıs, özellikle de Avrupa sahilleri hedeflenmektedir.

c) Doğu’dan gelenler, fakirlik yanında, otoriter sistemlerden, dini rejimlerin siyasi baskılarından kaçarken; Batı’dan, Balkanlardan gelenler, daha ziyade çalışma ve para kazanma amaçları ile Türkiye’ye yönelmektedir.

d) Doğu’dan gelenlerin bir kısmı, Türkiye üzerinden Avrupa’ya geçerken, bir kısmı Türkiye’de kalmakta, Batı’dan gelenler ise; daha ziyade kısa süreli çalışma sonucunda “hedefli işçi” (target workers) olarak belirli bir parayı kazandıktan sonra ülkesine geri dönmektedir.

e) Kafkas’lardan ve Türk Cumhuriyetleri’den gelenlerden de kısmi bir nüfus ve işgücü hareketi görülmekte, bazı ülke ve bölgelerin yasadışı göç hareketinde dikkat çekici özellikler kazandığı anlaşılmaktadır. Özellikle Moldova’lı Gagavuz Türkleri’nin “ev işlerinde”, Ukraynalı ve Rusya’lı kadınların “bavul ticaretinde”, Kafkaslar’dan gelenlerin “çay üretiminde”; Balkanlardan gelenlerin ise “yapı ve tekstil sektörlerinde çalıştıkları gözlenmektedir.

f) Özellikle yasadışı göçler sonucunda, siyasi iltica taleplerinden yakalananların tekrar baskıcı siyasi rejimlere yollanmasından doğacak çok sayıda insani sorunla karşılaşmaktadır.”

Bu nedenle de günümüzde Avrupa Birliği (AB), tam üyelik sürecinde olan ülkemizden pek çok yasal düzenleme ve uygulama talebinde bulunmakta; bunlardan birini de sınır kontrollerinin

arttırılması ve resmi bir göç politikasının oluşturulması talebi teşkil etmektedir (Ekin , 2001:14).

D) TÜRKİYE’DE YABANCI KAÇAK İŞÇİ SORUNUNUN SONUÇLARI

Yabancı kaçak işçiler, gittikleri tüm ülkelerin ekonomilerini olumsuz bir şekilde etkiledikleri gibi; Türk ekonomisini de son derece olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu olumsuz sonuçlar, kendini özellikle, istihdam, ücret, sosyal güvenlik, sendikacılık ve endüstri ilişkileri olmak üzere belli başlı beş alanda hissettirmektedir. Bu çalışmada sorunun özellikle istihdam alanında yarattığı sonuçların irdelenmesi amaçlanmıştır. Buna karşılık, bu sorunun istihdam alanında yarattığı sonuçların diğer alanlar ile de doğrudan ya da dolaylı etkilerinin olması nedeniyle, diğer alanlarda yarattığı sonuçlar da genel karakteristikleri itibariyle, irdelenecektir.

Ülkemizde uzun yıllardan beri, emek arzı ile emek talebi arasında son derece çeşitli ve karmaşık faktörlerin etkisi ile ortaya çıkmış dengesizlikten kaynaklanan yüksek ve kronik bir işsizlik sorunu yaşanmaktadır. Son yıllarda yapılan hemen hemen tüm kamuoyu anketlerinde işsizlik sorunu, ülkemizdeki en önemli sosyal sorunların başında yer almaktadır. Nitekim, Devlet İstatistik Enstitüsü’nün (DİE) 2004 yılı Ekim, Kasım, Aralık aylarını kapsayan IV. Dönem Hane halkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre ülkemizde işsizlik oranı %10’a ulaşmış bulunmakta (www.die.gov.tr/TURKISH/SONIST/ISGUCU/091204.html), bunun yanı sıra eksik istihdam ve gizli işsizlik sorunları da yaşanmaktadır. Bu bakımdan, halihazırda ülkemizin en önemli sorunlarından birisinin istihdam sorunu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Diğer taraftan, ülke ekonomimizde son birkaç yıldır yaşanan ekonomik büyümeye rağmen, istihdam sorunu halen yaşanmaktadır. Bu nedenle, ülkemizde son dönemde en çok tartışılan konulardan birisini de istihdamsız büyüme olgusu oluşturmaktadır. Bir başka deyişle; ülkemizde dünyanın bir çok ülkesini etkileyen ve ekonomik büyüme yaşanmasına rağmen bu büyümenin çeşitli nedenlerle istihdamda beklenen artışı yaratamaması olarak tanımlanan istihdamsız büyüme sorunu ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Yine günümüzde ülke ekonomimizi son derece olumsuz yönde etkileyen önemli sorunlardan birini de giderek büyüyen kayıt dışı ekonomi ve kayıt dışı istihdam oluşturmaktadır. Üstelik, yabancı kaçak işçilerin büyük bir çoğunluğunun istihdamı da, kayıt-dışı ekonomide ve kayıt-dışı istihdam olarak ortaya çıkmaktadır (Ekin, 2000:266). Bu durum ise, kayıt dışı ekonomi ve kayıt dışı istihdam ile mücadeleyi daha da güçleştirmektedir. Nitekim bu gerçek, İstanbul Ticaret Odası tarafından yapılan bir araştırma sonucunda hazırlanan Kaçak Göç Raporu'nda da vurgulanmaktadır (Hürriyet Gazetesi,16.12.2004:11). Söz konusu Raporun en çarpıcı sonuçlarından birisi, yabancı kaçak işçiliğin kayıt dışı ekonomiden beslenmesi gerçeğidir. Yabancı kaçak işçilerin çalıştıkları iş alanlarına bakıldığında da bu durum açık ve net bir şekilde görülmekte, yabancı kaçak işçiler, formel piyasa dışında ve denetim imkanının görece olarak az olduğu hotel, lokanta, bar, ev hizmetleri, inşaat ve ticaret gibi niteliksiz iş kollarında yoğunlaşmaktadırlar (Lordoğlu: 2002 / 2003:32-33)

Bunun yanı sıra yabancı kaçak işçiler, düşük ücretlerle ve uzun çalışma süreleri ile ağır çalışma koşullarında çalışmakta, bu durumda yerli işçilerin ücretlerinin düşmesine ve çalışma koşullarının ağırlaşmasına yol açmaktadır (Koç, 1999:2). Yine, yabancı kaçak işçilerin çok büyük bir bölümü kayıt-dışı sektörde istihdam edildikleri için, her türlü sosyal koruma ağının dışında kalmakta, iş kazası veya hastalık gibi sosyal güvenlik riskleri bakımından da güvenceden yoksun kalmaktadırlar. Diğer taraftan yabancı kaçak işçilerin büyük bir bölümünün çalışmaları yasal olmadığı ve buldukları ülkenin mevcut yasaları çerçevesinde, işçi sayılmadıkları için sendikalara üye olamamakta, sendikal hak ve özgürlüklerden yararlanamamaktadırlar. Bu nedenle yabancı kaçak işçi sorunu, ülkemiz açısından genel olarak değerlendirildiğinde; kayıt-dışı sektör istihdamını arttırdığı, Türk işçilerinin ücretlerinin haksız rekabet yoluyla düşmesine yol açtığı, çalışma koşullarını güçleştirdiği, sosyal sigorta ve vergi gelirlerinin azalmasına yol açtığı, sendikasızlaştırma ve Endüstri İlişkileri'nden kaçış sürecini hızlandırdığını söylemek mümkündür (Ekin,Kasım 2001:13). Ayrıca yabancı kaçak işçiliğin neden olduğu tüm bu sorun ve sonuçlara her an yasadışı ve kaçak olarak yaşama ve çalışmaları nedeniyle güvenlik güçleri tarafından aranma ve sınır dışı edilme korku ve endişesi de eklenmelidir.

E) 4817 SAYILI YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUN ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DE YABANCI KAÇAK İŞÇİLİKLE MÜCADELE

4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun; 27.02.2003 tarihinde; bu konuda karşılaşılan sorun ve karışıklıkları ortadan kaldırmak amacıyla, özellikle de Avrupa Birliği'ne (AB) tam üyelik sürecinde uyum çalışmaları kapsamında kabul edilerek, 06.03.2003 tarih ve 25040 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Kanun 7 Bölüm ve 37 maddeden oluşmaktadır.

Kanun'un yürürlüğünü düzenleyen 36. maddesinde; Kanun'un Bakanlığa kadro tahsisini düzenleyen 24.maddesinin, 06.03.2003 tarihinde, diğer maddelerinin ise; altı ay sonra 06.09.2003 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir (www.calisma.gov.tr/main.html). Kanun'da altı ay içinde iki ayrı Yönetmelik çıkarılması öngörülmüş, söz konusu yönetmelikler 29. Ağustos. 2003 tarihinde Resmi Gazete yayımlanarak, Kanun ile eş zamanlı olarak, 06.09.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yabancıların istihdamı hakkında çıkarılan yönetmeliklerden ilki; Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'un Uygulama Yönetmeliği'dir. Ülkemizde çalışacak yabancılara çalışma izni verilmesi, sınırlandırılması ve iptaline ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. İkincisi ise; Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Yabancı Uyruklu Personel İstihdamı Hakkında Yönetmelik'tir. Bu söz konusu ikinci yönetmelik ise; özellik arz eden doğrudan yabancı yatırımlarda ve irtibat bürolarında istihdam edilecek yabancı uyruklu kilit personelin istihdamına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Böylece doğrudan yabancı yatırımlar ve yabancı istihdam etmek isteyen şirketler için de yeni bir dönem başlamıştır (MESS, 2003:7).

4817 sayılı Kanun'un amacı; Kanun'un birinci maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre, Kanun'un amacı, yabancıların Türkiye'deki çalışmalarını izne bağlamak ve yabancılara verilecek çalışma izinleri ile ilgili esasları düzenlemektir. Bu bağlamda Kanun, ülkemizde uzun yıllardan beri, son derece dağınık bir görünüm arz eden yabancıların çalışmasına ilişkin esasları da sistematik bir şekilde düzenleyerek, bu anlamda duyulan gereksinimi de karşılamıştır (Ekmekçi, 2003: 29). Nitekim, 4817 sayılı Kanun öncesi dönem incelendiğinde; ülkemizde, 71 kanun ve 10 kanun hükmünde

kararnamenin yabancıların çalışması ile doğrudan veya dolaylı hüküm içerdiği görülmektedir. Bu bakımdan Kanun, yakın zamana kadar, çalışma izninin çeşitli kurumlarca verilmesi nedeniyle yaşanan karışıkları önleyerek, ülkemizde çalışan yabancılar hakkında sağlıklı bir takip ve denetiminin sağlanmasını da olanaklı hale getirmiştir.

Diğer taraftan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na, Kanun'un; ülkemizde işgücü piyasasında kaçak işçi istihdamından kaynaklanan haksız rekabetin önlenmesi, zaten var olan ve giderek bir istihdam sorununa dönüşen işsizlik sorunu ile mücadele edilmesi, kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınma çaba ve düşüncelerine olan katkısı anlamında da birden fazla amaca hizmet ettiği de belirtilmektedir (www.calisma.gov.tr).

4817 sayılı Kanun'a göre, yabancıların ülkemizde bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerekmektedir. (Madde 4/1 www.calisma.gov.tr/main.html) Bununla birlikte; ülke menfaatlerinin gerekli kıldığı hallerde veya mücbir nedenlerle çalışmaya başlamadan önce ilgili makama bilgi vermek koşuluyla sonradan da izin alınabilmektedir. Bu durumda da çalışma süresinin bir ayı geçmemesi ve Bakanlık onayının alınması şartı aranmaktadır. Yönetmeliğe göre çalışma izni için başvurular, yurtdışında Türkiye Cumhuriyeti Temsilcilikleri'ne, yurt içinde ise; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na yapılabilecektir (MESS, 2003: 7). Dolayısıyla yönetmeliğe göre çalışma izni vermeye yetkili makam, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'dır.

Diğer taraftan Kanun'da çalışma izninin süreli, süresiz, bağımsız ve nihayet istisnai hallerde süresiz olmak üzere dört ayrı şekilde verilmesi öngörülmüştür. Bununla birlikte; Kanun'da benimsenen genel esas, çalışma izninin belirli bir süreye bağlı olarak verilmesi ve yabancıların çalışma ve ikamet sürelerinin uzunluğuna göre çalışma izni süresinin artması ve kapsamının genişlemesidir (Ekmekçi, 2003:31).

4817 sayılı Kanun, yabancı çalıştıran işverenlere de belirli yükümlülükler getirmektedir. Nitekim, Kanun'a göre, yabancı çalıştıran işverenler, yabancıların çalışmaya başladığı tarihten itibaren en geç 15 gün, hizmet sözleşmesinin sona erdiği tarihten itibaren en geç 15 gün içerisinde, eğer yabancı çalışma izninin verildiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde çalışmaya başlamamışsa, 30 günün bitiminden itibaren en geç

15 gün içinde durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bildirmekle yükümlüdürler (www.calisma.gov.tr/main.html). Yönetmelik'te bu bildirimlerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na elektronik posta yoluyla da yapılabileceği düzenlenmiştir (MESS, 2003:7). Bu bakımdan gerek 4817 sayılı Kanun, gerekse Kanuna ilişkin yönetmelikler, ülkemizde çalışmak isteyen yabancıları ilgilendirdiği kadar, bu yabancıları istihdam edecek işverenleri de çok yakından ilgilendirerek, bu konuda uyulması gerekli usul ve esasları düzenlemektedirler (Çiçekli, 2004:14).

Diğer taraftan pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen veya yabancı kaçak işçi çalıştıran işverenlere para cezası uygulanmaktadır. Nitekim, 4817 sayılı Kanun'a süresi içinde bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen işverenlere her bir yabancı için 250 milyon lira idari para cezası öngörülürken, çalışma izni bulunmayan yabancıyı çalıştıran işverenlere ise; 2,5 milyon lira idari para cezası verilmesi öngörülmektedir. Ayrıca fiillerin tekrarı halinde idari para cezalarının bir kat daha arttırılarak uygulanacağı hükme bağlanırken, söz konusu cezalara tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesinde itiraz edilebilecektir, ancak itirazların cezanın takip ve tahsilatını durduramayacağı da belirtilmiştir (MESS, 2003:7).

Diğer taraftan Hükümet, günümüzde ülke ekonomimizi tehdit eden yabancı kaçak işçi sorununu kalıcı bir çözüme kavuşturabilmek için, 4817 sayılı Kanun'da kaçak işçi çalıştıran işletmelere 2004 yılı için 3 milyar 212 milyon 500 bin TL para cezası öngörmektedir.

4817 sayılı Kanun'da öngörülen para cezası uygulaması gibi, dünyanın çeşitli ülkelerinde de yabancı kaçak işçilik sorunuyla mücadele amacıyla gerek parasal, gerekse cezai çok çeşitli önlemlere başvurulduğu bilinmektedir. Nitekim, bazı ülkelerde yabancı kaçak işçi çalıştıran işverenlere ve kaçak işçi olarak çalışan yabancılara ağır para cezaları uygulanırken, bazı ülkelerde para cezalarının yanı sıra hapis cezaları da uygulanmaktadır. (www.google.com/search) Bunlara örnek olarak, Almanya, Finlandiya, Yunanistan ve Japonya'daki uygulamalar gösterilebilir. Nitekim, Almanya'da yabancı kaçak işçi çalıştıranlara 1 milyon Euro'ya kadar para veya 5 yıla kadar hapis cezası uygulanmaktadır. Finlandiya'da bu suçu işleyenlere 1 yıla kadar hapis cezası uygulanmaktadır. Yunanistan'da ise; yabancı işçi çalıştıran

işverenlere 30 bin drahmiye kadar idari para cezası uygulanmakta; benzer şekilde Japonya'da ise; işverenlere 2 milyon Japon Yeni ve 2 yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir. Ancak, günümüzde çeşitli ülkelerde uygulanan farklı mücadele yöntemlerine karşın, yabancı kaçak işçilik sorunu halihazırda varlığını korumaktadır.

SONUÇ

Küresel bir gerçek olan göç olgusunun, olumsuz sonuçlarından biri, yasal olmayan yollardan gerçekleştirilen göç ve yarattığı sorunlardır. "Yabancı Kaçak İşçilik" olarak nitelendirilen bu olgu, günümüzde hemen tüm ülkeleri etkilemekte, alınan çeşitli önlemlere rağmen halihazırda bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle, günümüzün temel sorunlarından birisinin de yabancı kaçak işçilik sorunu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Uluslar arası bir sorun olan yabancı kaçak işçilik, diğer tüm ülkeleri olduğu gibi, ülkemizi de son derece olumsuz yönde etkilemektedir. Nitekim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın, son verilerine göre, ülkemizde çalışan yabancı kaçak işçi sayısının bir milyonu aştığı tahmin edilmekte, bu sayının da faal nüfusumuzun yaklaşık olarak, % 4.3'üne ulaştığı belirtilmektedir. Bu durum da zaten var olan ekonomik, sosyal, siyasal kökenli pek çok olumsuz sorun ve sık ekonomik krizlerle sarsılan Türkiye Ekonomisi için son derece ciddi yeni sorunlar yaratmış ve yaratmaktadır. Nitekim, bu olumsuz sonuçlar, kendini özellikle, istihdam, ücret, sosyal güvenlik, sendikacılık ve endüstri ilişkileri olmak üzere belli başlı beş alanda hissettirmektedir. Buna karşılık, yabancı kaçak işçilerin istihdamı, kayıt dışı ekonomide kayıt dışı istihdam olarak gerçekleştiği için, özellikle istihdam alanında yarattığı sonuçlar bakımından ayrı bir anlam ve önem taşımaktadır. Diğer taraftan, ülkemizde zaten uzun yıllardan beri, emek arzı ile emek talebi arasında son derece çeşitli ve karmaşık faktörlerin etkisi ile ortaya çıkmış dengesizlikten kaynaklanan yüksek ve kronik bir işsizlik sorunu yaşanmaktadır. Eksik istihdam ve gizli işsizlik yaygın sorunlar olarak varlığını sürdürmektedir. Bu bakımdan yabancı kaçak işçilikten kaynaklanan sorunlar, ülkemizde var olan ve artık istihdam sorununa dönüşmüş mevcut sorunlara yenilerini eklemek suretiyle, durumu daha da karmaşık hale getirmektedir. Buna karşılık ülkemizde halihazırda bu konuda yapılmış birkaç inceleme dışında resmi ve bilimsel verilere dayalı bir araştırma bulunmamakta, Çalışma ve Sosyal Güvenlik

Bakanlığı verileri dışında, diğer kamu organlarının da bu konuda sınırlı bilgiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu nedenle ülkemizde bu sorunla etkin mücadele için öncelikle, mevcut durumu yansıtan sağlıklı verilere dayalı analizlere gereksinim bulunmaktadır. Bir başka deyişle, ülkemizde bu sorunla etkin mücadelenin yolu, her şeyden önce sorunu sağlıklı verilerle analiz etmekten, büyüklüğünü ve boyutlarını sağlıklı bir şekilde belirleyebilmekten geçmektedir. Bu bağlamda da ülkemizde, bu konuda karşılaşılan sorun ve karışıklıkları ortadan kaldırmak amacıyla, özellikle de Avrupa Birliği'ne (AB) tam üyelik sürecinde uyum çalışmaları kapsamında kabul edilen ve yürürlüğe giren 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ayrı bir önem taşımaktadır. Kanun, yakın zamana kadar çalışma izninin çeşitli kurumlarca verilmesi nedeniyle yaşanan karışıkları önleyerek, bu konudaki dağınık mevzuat ve yetkileri de tek merkezde toplamasının yanı sıra, ülkemizde çalışan yabancılar hakkında sağlıklı bir takip ve denetiminin sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu nedenle oldukça gecikmiş bir yasal düzenleme olmasına rağmen, ülkemiz açısından son derece önemli bir eksikliği gidermiştir. Diğer taraftan kanun, yabancı kaçak işçilikle mücadele anlamında haksız rekabetin de önlenmesi amacıyla, bildirim yükümlülüğü öngörerek, parasal ceza uygulaması da getirmektedir. Bu yasal gelişme, ülkemizde kaçak işçilikle mücadele adına son derece önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, tek başına bu söz konusu yasal düzenlemenin yeterli olması beklenemez. Aynı zamanda ülkemizde sınır kontrollerinin arttırılarak sağlıklı kontrollerin yapılması, resmi bir göç politikasının oluşturulmasına da gereksinim duyulmaktadır. Bu nedenle, kaçak işçilikle mücadelede başarı, konuyla yakından ilgili tüm tarafların koordineli çalışmasını gerekli kılmaktadır. Aksi takdir de sorunun süregelmesi ve beraberinde yaratacağı yeni farklı sorunlar kaçınılmaz görülmektedir.

KAYNAKÇA

- ÇİÇEKLİ Bülent, **Yabancıların Çalışma İzinleri**, TİSK yayın No:240, Şubat 2004.
- DANAR Cüneyt, "Yabancıların Çalışmasında Yeni Bir Dönem", MESS İşveren Gazetesi, Eylül 2003
- EKİN Nusret, " Küreselleşmenin İki Yüzü: "İstenmeyen Kaçak Göçmenler"- " Davetli Bilgi İşçileri", TÜHİS, İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Cilt:17, Sayı: 2, Kasım 2001.
- EKİN Nusret, **Türkiye’de Yapay İstihdam ve İstihdam Politikaları**, İTO, İstanbul 2000.
- EKMEKÇİ Ömer, "Genel Hatlarıyla 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun", MESS Mercek Nisan 2003.
- GENÇLER Ayhan, "Yabancı Kaçak İşçilik Gerçeği ve Türkiye Örneği", TÜHİS, İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Şubat 2002.
- KARADENİZ Oğuz, " Türkiye’de Yabancı Kaçak İşçilik", İnsan ve İş, Gazi Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Haber Bülteni, Sayı:15, 2001.
- Kayıtdışı İstihdam ve Yabancı Kaçak İşçi İstihdamı**, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Genel Yayın No: 116, Ankara 2004.
- KOÇ Yıldırım, Türkiye’de **Yabancı Kaçak İşçilik**, Türk-İş , Ankara 1999.
- LORDOĞLU Kuvvet, "Türkiye’de Yabancıların Kaçak Çalışmaları ve Bağlantılı Sorunlar Üzerine Bir Tartışma", TÜHİS, İş Hukuku ve İktisat Dergisi Cilt:17, Sayı:6 Kasım 2002-Cilt: 18, Sayı:1 Şubat 2003.
- (www.calisma.gov.tr/main.html.)
- (www.calisma.gov.tr)
- (www.die.gov.tr/TURKISH/SONIST/ISGUCU/091204.html),
- (www.turk.internet.com/haber) (23.07.2003 tarihli haberi)
- (www.almanyayagoc.com) (12.06.2003 tarihli haberi)
- Hürriyet Gazetesi Pazar Eki, Röportaj, 03.08.2003.
- Hürriyet Gazetesi, Ekonomi Sayfası, 16.12.2004
- Türkiye Ekonomisine Genel Bakış (www.hakis.org.tr/faaliyet-raporu/tur-ekonomisi.htm)
- Türkiye’de Yabancı Kaçak İşçilik, Friedrich Ebert Vakfı, İstanbul, Kasım 1995.